

Usûl İslam Araştırmaları,
Adapazarı 2004, cilt I, sayı 1,
Ocak-Haziran 2004, 220 sayfa,
ISSN 1305–2632

Geçmişten günümüze her insan tek şeyi, hedefindeki, hayalindeki ummana ulaşmak arzusunu gerçekleştirmek için yollar ve yollara yetecek nefesler aramıştır; bugün de bu arayış devam etmektedir. Nitekim Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden bir grup ilim yolcusu temiz ve ulvî niyetle hedefledikleri, hedef belledikleri, zihinlerinde her daim hayalini canlı tuttukları 'visâli' gerçekleştirmek için bir araya gelmiş; yeni bir soluk olup sarp yokuşları aşmanın, hedefe ulaşmanın usulünü bulalım ve o usûl ile yola koyulalım diye, adına da *Usûl* dedikleri yılda iki sayı çıkacak olan bir hakemli derginin neşrine başlamışlardır. İlk sayıda yer alan ve bir nevi neşir manifestosu olarak da kabul edilebilecek olan editör yazısında, yayın ekibinin niyet ve amaçlarının 'dinî bilginin, asılların ve doğru bilgiye ulaşmanın usulleri'nin keşif, tesbit ve izhar olduğu beyan edilmiştir.

Usûl adıyla yayına başlamış olmanın 'yeni bir usûl ortaya atmak', dinî ifade ile 'bir bid'at ihdas etmek' şeklinde algılanacağı ihtimalini ve görüntüsünü bertaraf etmek için daha başlangıçta, "Müslüman âlim, mütefekkir ve bilim adamlarının yüz yıldır bir yeniden dirilme ve teceddüt çabası"nı sürdürme ve onların bıraktığı mirası gelecek nesillere aktarma; devralınan bayrağı bir kademe yükseğe dikme arzusu ve amacı içerisinde oldukları açıkça dile getirilmiştir. Devralınan canlanış, usûllerin keşfi ve uyanış mirasının hiç de küçümsenmemesi gerektiğini söylemek sadedinde, gelinen noktada Türkiye'nin bilimsel birikim ve üretme kabiliyeti ve kapasitesi bakımından dünya ortalamalarının asla gerisinde olmadığı gerçeğinin altı da özenle çizilmiştir. Bu meyanda editör yazısında İslâm coğrafyasında yakın geçmişte yaşanmış olan sömürge dönemi şartları dolayısıyla bir kültür yozlaşması ve asıllardan kopuş görülmüş ise de, bunun artık büyük ölçüde telâfi edildiğine veya edilmesi gerektiğine bir gönderme de yapılmıştır. Lise ve üniversite seviyesindeki dinî eğitim öğretim kurumlarında verilen din eğitiminin nicelik ve niteliği ile halkın dine olan temayülündeki yükselen grafik, bu kanaatin doğruluğunun en

önemli göstergesidir. Son yıllarda sayıları gittikçe artan bir yoğunlukta neşredilen ilâhiyat alanlarındaki akademik içerikli dergiler de, anılan gelişmelere ivme kazandırması bakımından bir sebep, gelişmeleri yansıtması bakımından ise hem gösterge hem de sonuçtur.

Ülkemizin geldiği bu seviyede araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin yükselen bu seyrine paralel bir gayretin ortaya konması arzulanmaktadır. Bu seyrin içerisinde nicelik bazındaki artış, nitelik ile desteklenmelidir. Diğer bir ifade ile yeni bir dergi çıkarmak, sadece niceliğe katkı sağlamak amacını gütmemeli, ulusal ve uluslararası camiada niteliğin yükselmesini de hedeflemelidir. Ancak bu yükselişin de bir süreç dâhilinde gerçekleşeceğinin unutulmaması gerekir. Zira derunî yani zihnî dönüşüm gerçekleşmeden, görünür alanda kalıcı, yerleşik ve sürdürülebilir bir dönüşümün gerçekleşmesi söz konusu değildir. Satın almak veya devşirmek suretiyle, iğreti ve sathî bir dönüşüm mümkün olabilirse de bunun sürdürülebilirlik şansı yoktur. İşte bu noktada *Usûl İslâm Araştırmaları* dergisi, Türkiye’de özellikle dinî araştırmalar alanındaki neşriyatın “hem sayı hem de keyfiyet açısından hissedilir bir yükselişe geçtiğini” teslim ederek, onlara yeni bir nefes olmak düşüncesiyle yola çıkmış görünmektedir. Zira bilimsel etkinlikler paylaşılarak ve güç birliği yapılarak bereketli ilim meyvelerine dönüştürülebilir. Bunu teyit babından başlangıç itibarıyla Türkiye’de dinî ilimler ve din bilimleri alanında ulaşılmış birikimi yaygınlaştırma düşüncesiyle yola çıkmış olsa bile, bütün dünya sathına yönelik bir geniş görüşlülüğe sahip bulunduğu derginin çıkış manifestosunda deklare edilmiştir. Diğer bir ifade ile Türkiye’nin bilimsel birikimini bütün dünyaya tanıtmak ve yaymak, temel amaç ve hedef olarak ilân edilmiş, bu maksatla dünyanın her yerinden bilim ve tefekkür insanları ile iş birliğine hazır oldukları, onların desteklerini bekledikleri, bu çevrelerin taleplerini de karşılamaya çalışacakları manifesto içerisinde yer almıştır.

İlk sayısında altı makale ve iki tercüme bulunan *Usûl* dergisinin sonunda kitap ve bilimsel toplantı değerlendirmelerine de yer verilmiştir.

Derginin editörlük görevini de üstlenen Faruk Beşer, “Ebû Hanîfe’nin Kur’an Anlayışı” adındaki makalesinde Ebû Hanîfe’ye nisbet edilen Kur’an’ın mâhiyeti anlayışı ve bu anlayışın tarihî süreç içerisinde algılanışı üzerinde durmuş, İmam’ın görüşü ile mezhep görüşünün tarihî süreç içerisindeki ayrışma noktasına ve keyfiyetine dikkat çekmiştir.

İbrahim Kâfi Dönmez, “İçtihadın Bağlayıcılığı Meselesi ve Fıkıh Mezheplerine Bağlanmanın Anlamı” adlı makalesinde bir önceki makaleyi tamamlar şekilde mezhep sistematığının gereği ve önemine dikkat çekmiştir. Ona göre mezheplerin ortaya çıkışı, toplumsal düzen içerisinde hukuk birliğinin sağlanması, fert düzeyinde ise kişinin derunî dünyasında huzur bulmasının (itmî’nân) temini içindir. Diğer bir deyişle mezheplerin oluşumu ve devamında önemli ölçüde sosyolojik ve psikolojik saiklerin rolü vardır. Bugün dahi

mezhepler toplumsal ölçekte dinî yaşantıda birlik sağlanması, ferdî ölçekte ise dinin hükümlerine uyma noktasında kişiye psikolojik tatmin duygusu verme fonksiyonunu icra etmektedir.

Suat Yıldırım'ın "Yazır ile Nursî'nin Müteşâbih Âyetleri Anlamaya Katkıları" başlıklı makalesinde sömürge dönemi şartlarında yetişmiş ve yaşamış, çağdaş iki önemli ilim ve fikir adamının temel kaynak olan Kur'an'ın müteşâbih âyetlerine yaklaşım ve yorum yöntemleri üzerinde durulmuştur.

"Bir Metodun Metodolojisi: Dinî İlimler Metodu Olarak Tasavvufa Mukayeseli Bir Bakış" adlı makalesinde Mahmut Erol Kılıç genelden öze doğru önce 'metot' kavramı üzerinde durmuş, ardından tasavvuf metodunun diğer disiplinlerin usullerinden farkını tartışmış ve İslâmî ilimler içerisinde 'tasavvuf'un müstakil olarak hassas bir yeri olduğunu vurgulamıştır.

Cağfer Karadaş'ın aydınlanma sonrasında sosyolojik, psikolojik ve antropolojik çalışmalarda din ve büyü algılaması ve dinin büyü ile aynı kategoriye yerleştirildiğine dikkat çektiği ve İslâmî açıdan din ile büyü, peygamber ile kâhin arasındaki farklardan yola çıkarak ne gibi değerlendirmeler yapılabileceğinin imkânını araştırdığı makalesi "Din ve Büyü: İslâmî Nokta-i Nazardan Bir Değerlendirme" başlığını taşımaktadır. Yazar dinî çevrelerde, büyüün dinin kaynağı gibi görülmesine zemin hazırlayacak şekildeki melek-büyü ilişkisinin yeniden ele alınıp okunması gereğinden hareketle, özellikle Bakara sûresinin 102. âyetine, anılan mülâhazalar çerçevesinde geçmiş birikimden yararlanarak bir okuma denemesinde bulunmuştur.

Tâhâ Câbir el-Alvânî'nin kaleme aldığı ve Hacı Mehmet Günay tarafından "Azınlık Fıkıhına Giriş" adıyla tercüme edilen makale de fıkıhın canlılığını ve sosyal hayat ve hayatın içerisindeki gelişme ve değişmelerle ilgisini ve ilişkisini göstermesi bakımından derginin ilk sayısına değer kazandırmıştır.

Son olarak Muammer İskenderoğlu'nun Hans Daiber'den "İslâm Felsefesi Tarihinin Anlamı ve İslâm Tarihi Çalışmamızın Amacı Nedir? İhmal Edilmiş Bir Disiplinin Tarihi" adıyla çevirdiği makale ise geçmişte İslâm felsefesinin niçin ilgi çektiğini ve günümüzde İslâm'la ilgili çalışmalar içinde bizi İslâm felsefesi araştırmalarına yönlendiren sebebin ne olabileceğini düşünmemize yardımcı olacak nitelikte ve içerikte bir çalışmadır.

Dergi ilk sayısını alanında önemli görülen bilimsel yayınların ve toplantıların tanıtımı ile tamamlamıştır.

*Usûl'*ce ve *Usûl'*ünce aramıza hoş geldin. Uzun soluk ve başarı dileklerimizle...

Hadis Tetkikleri Dergisi